

De *Founding Fathers* hielden geen rekening met een president die weigert af te treden, zeggen historici.

"Scene at the Signing of the Constitution of the United States" (Howard Chandler Christy)

President Trump gaat verder met het ontkennen van de resultaten van de verkiezingen. Functionarissen van de staten Michigan en Georgië werden onder druk gezet om de wil van de kiezers teniet te doen, en de vrees nam toe dat hij zou kunnen weigeren de macht af te staan aan de verkozen president Joe Biden.

Maar degenen die kijken naar de stichters van de natie of naar de grondwet die ze hebben ontworpen voor antwoorden op een dergelijke crisis, zullen met lege handen achter blijven. Volgens drie historici en een hoogleraar constitutioneel recht staat er niets in de grondwet over wat te doen als een president weigert af te treden als zijn ambtstermijn afloopt.

"Nee, de ontwerpers hielden er geen rekening mee dat een president zou weigeren af te treden en ze behandelden ook niet de vraag wat er in een dergelijke situatie zou moeten gebeuren", zei de historicus Sean Wilentz van Princeton. "Er staat duidelijk niets over in de Grondwet."

"Dit is een eventualiteit die niemand actief zou hebben overwogen – tot dit najaar", zei historicus Jack Rakove, emeritus-hoogleraar aan de Stanford University.

"Wij [historici] gaan er trots op te zeggen: 'Maak je géén zorgen, dit is al eerder gebeurd' of: 'Maak je juist wel zorgen, dit is eerder gebeurd' ", zei Jeffrey A. Engel, de oprichter en directeur van het *Center for Presidential History* bij Southern Methodist University. "Als alles wat uw historici nu kunnen zeggen is: 'We bevinden ons op totaal onbekend terrein,' dan weet ik echt niet hoe dat verder gaat."

Onlangs vroeg Engel de postdoctorale onderzoeksassistenten en studenten die aan het centrum zijn verbonden – en wier onderzoeksterreinen gaan van George Washington tot

Trump - om alles wat ze deden te laten vallen en te zoeken naar historische aanwijzingen of parallellen.

'Ze zeggen allemaal dat ze niets hebben,' zei Engel.

De grondwet zegt dat de termijn van een president na vier jaar afloopt. Dat is het. Het Congres stelde het begin van de eerste termijn van Washington officieel vast op 4 maart 1789. 4 Maart werd de de facto inauguratiedatum, totdat het 12e amendement dat officieel maakte in 1804. In 1933 verschoof het 20ste amendement die datum naar 20 januari en verder werd gespecificeerd dat de termijn van een president afloopt om 12.00 uur.

Dit is tot op de letter gevolgd doorheen de geschiedenis van de VS, of het nu gemakkelijk was of moeilijk, zei Engel. Hij wees naar de inauguratiedag in 1989, toen Ronald Reagans tweede termijn afliep en zijn vicepresident, George H.W. Bush op het punt stond het presidentschap op zich te nemen. Aan het einde van zijn laatste dagelijkse briefing in het Oval Office die ochtend, zei Reagan: 'Goed. Wel, ik denk dat ik ermee rond ben,' en haalde de nucleaire codes uit zijn zak om ze te overhandigen aan Colin Powell, die nationale veiligheidsadviseur was. Maar Powell zei: 'Mijnheer de President, die moet u bijhouden totdat u geen president meer bent' – en daarmee bedoelde hij: tot het middaguur.

Sommige verliezende presidentskandidaten hebben betere gronden gehad dan Trump om rechtsverhaal te zoeken, zei Engel, zoals Andrew Jackson in 1824, Richard Nixon in 1960 en Al Gore in 2000, "Maar geen van die mannen gaf ooit enig teken dat ze de legitieme autoriteit niet zouden respecteren van degene die uiteindelijk de procedure heeft gewonnen."

Het campagneteam van Biden heeft verklaard dat als Trump zou weigeren te vertrekken op 20 januari, "de regering van de Verenigde Staten perfect in staat is om overtreders uit het Witte Huis te voeren." Maar dat is gewoon 'gezond verstand', zei Wilentz, niet een gedocumenteerde procedure die wordt beschreven in de grondwet of enige andere wet.

Maar waren de oprichters niet geobsedeerd door hoe tirannie zou kunnen binnendringen? Hebben ze zich niet constant zorgen gemaakt dat een president te veel macht zou hebben?

De meesten van hen, ja, maar niet allemaal. Tijdens de Constitutionele Conventie in 1787 opperde Alexander Hamilton het idee dat presidenten voor het leven zouden dienen, maar toen het voorstel ter stemming werd voorgelegd, werd het verworpen met 4 stemmen tegen 6.

De macht die veel stichters het meest schrik inboezemde, was die van opperbevelhebber.

Hoewel niet noodzakelijkerwijs verbonden met een verkiezingsnederlaag, "was er veel discussie over de mogelijkheid dat een president met de controle over het leger zou weigeren die macht af te staan", zegt Michael McConnell, professor grondwettelijk recht aan Stanford en auteur van het nieuwe boek 'The President Who Would Not Be King: Executive Power under the Constitution' [De president die geen koning zou zijn: de uitvoerende macht binnen de grondwet]."

Op de ratificerende conventie in Virginia zei Patrick Henry: 'Als de Amerikaanse bevelhebber een man is met ambities en talent, hoe gemakkelijk is het dan voor hem om zichzelf alleenheerser te maken! Het leger is in zijn handen, en als hij een handig man is, zal het hem trouw blijven; en hij zal er de tijd voor nemen om het eerste gunstige moment aan te grijpen om zijn plan te verwezenlijken.'

Gouverneur Morris, die de preambule bij de grondwet schreef, waarschuwde dat als een president beperkt was tot één termijn, hij misschien 'niet bereid zou zijn zijn verheven status op te geven; ... hij zal in het bezit zijn van het zwaard, er zal een burgeroorlog volgen, en de aanvoerder van het zegevierende leger – van welke kant dan ook – zal de alleenheerser van Amerika zijn."

Misschien wel het meest onheilspellende: een prominent inwoner van Pennsylvania die zichzelf alleen identificeerde als 'An Old Whig', schreef hierover in *Anti-Federalist No. 70*, en is het is der moeite waard om hem uitvoerig te citeren:

"Laten we aannemen dat deze man geliefd is bij zijn leger, en dat ze niet bereid zijn hun geliefde opperbevelhebber te laten gaan ... en we hoeven verder alleen maar te veronderstellen dat deze man niet de rechtschapenheid heeft, de gematigdheid en de liefde voor vrijheid die de geest van onze overleden generaal [Washington] kenmerkte - dit land zou onmiddellijk geconfronteerd worden met oorlog en tirannie.

... We kunnen ook veronderstellen, zonder de grenzen van de waarschijnlijkheid te overschrijden, dat deze man misschien niet de middelen zou hebben om in het privéleven de statigheid van zijn vroegere positie te behouden; dat hij net als Caesar tegelijk ambitieus en arm kan zijn, en diep verwickeld in schulden. Zo'n man zou duizend doden sterven liever dan van de hoogten van pracht en macht te verzinken in onbekendheid en ellende. "

Sommige stichters die de grondwet steunden bleven nog voorspellen dat die een president er niet van zou weerhouden de macht te grijpen.

'De eerste man die aan het roer komt, zal een goede zijn,' zei Benjamin Franklin, verwijzend naar Washington. 'Niemand weet wat voor soort er daarna komt. De uitvoerende macht zal hier altijd toenemen, net als elders, totdat het eindigt in een monarchie.'

Standbeeld van Benjamin Franklin voor het *Trump International Hotel* in Washington

Waarom hebben de stichters dan geen voorzieningen gemaakt voor dit specifieke scenario, van een president die simpelweg ontkende dat hij een verkiezing had verloren? Omdat ze het zich niet eens konden voorstellen, zei Engel.

"Ze konden twee dingen niet voorstellen: dat iemand die president was geworden het zo totaal volkomen zou ontbreken aan gangbare rechtschapenheid dat hij het zoud aandurven

om zijn eigen belangen boven de eenheid van het land te stellen. En het tweede is, denk ik, dat ze zich niet konden voorstellen hoe een president die zo'n diepe minachting zou tonen voor de eenheid van het land en de legitimiteit van de Amerikaanse democratie met voeten zou treden en ondermijnen, waarom die persoon niet al lang zou zijn aangeklaagd en uit zijn ambt zou zijn ontzet."

